

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Илази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претплата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашље овај лист.

СТАРИ ГЛУМАЦ.

(Наставак)

Натраг, натраг! Морам је још један пут видети. Морам испросити њена благослова, да ме не прати више клетва, јер — „тешка је материна клетва.“

Вратим са натраг. Знао сам пута, ма да је био мрак. Познавао ме је и наш домаћи пас, а знао сам и како се морају подићи наша врата, на којима није било браве. Уђем на прстима унутра, бацам се пред материну постељу. Мати је спавала, те и сам засним на брзо.

Кад сам се у јутру пробудио, изненадила ме је необична тишина у соби — та мати је иначе обично у то доба већ у велико устајала и радила. Погледам на њену постељу — она лежи још једнако и не миче се; приступим ближе и сагнем се к њојзи, али она је већ била — хладна, мртва! Звао сам је, љубио, молио, приклињао, проливао сам сузе над њоме — но она се није одазвала, јер је боравила вечни санак.

Видите, за то ми је публика увек пљескала бурније него иначе, кад сам на позорници имао да прикажем какав приказ над мртвцем. Мати, и тешка жалост, научише ме првој мојој улози.

Али клетва материна остала је на мени!

Ха, сто му мука! Гробар је заспао. Хеј, море, устај! Ископај ми нов гроб. Хоћу да сараним своју матер!

III.

После неколико дана отишао сам из свога роднога места. Нисам се заустављао на крају вароши нити сам се осврнуо на гробље, где ми је мати лежала, па нисам погледао ни на онај црквени тороњ, у чијем сам се хладу некад њихао у колевци. Јурио сам само, брзо, све брже, као да сам се бојао, да ће ме задржати каква невидовна рука.

Око ми се сијало, али не од суза. Груди су

ми се надимале, али не од уздаха. Скакао сам и певао као шева, што је летила над-а-мном. Сву тугу, сваку жалосну успомену оставио сам у вароши, а пред-а-мном је цватила само радост и нада. Сапутници су ми били цвеће и потоци.

Слободан сам! — Та мисао дала ми је души крила, она је летила са мном у бесконачност, у будућност — а уморила се тек у жубору пљескања, па се онда одмарала на венцима славе.

Тада сте требали видети старога Давида! Ко ме би додијао живот, па би ме сусрео тада, том се прохтело онет да живи — очајник, самоубијца бацио је убитачно оружје од себе — ко је био жалостан и несретан, морао се осмехнути и по ново гајити наду, да ће бити боље!

Чинило ми се, да сам био тада неки надземалски створ. Млад, леп, чио, одважан!

Сутра дан сам стигао у ону малу варошицу, у коју сам управо и пошао. Неко позоришно друштво, што путује, давало је ту представе, па сам хтео код њега да покушам своју срећу, јер стална друштва обично су увек узимала за своје нове чланове боље глумце из скитачких друштава. У осталом и та тако звана „стабилна“ друштва била су само у толико стабилна, стална, у колико су два пут преко године мењала своје седиште, и у колико су му чланови можда чешће преко недеље ситији били, него ми.

Не далеко од крајњих кућа тога места била је крчма или кавана, као што је зову маловарошани. Кад сам се приближио тој кавани, излазио је баш један човек из врата. Човек тај изгледао је веома чудновато. Изгледао је као оно стари витезови, које видимо насликане на зидовима по неким „отменијим“ крчмама. Па онда је нешто наличио на мог учитеља, шта више тако је исто мрштио и чело, као наш господин уча Андраш

Гомбош. Само је ишао друкчије, јер је у ходу тако размахивао ногама и рукама, као да ти удови нису његова својина, — а врат му је изгледао као да га је доиста позајмио од какве фигуре од гипса. Осим тога носио је још бео плант са црвеном јаком, који му је машао готово до земље, тако, да су му се само још видиле чудновате, жуте чизме, какве су можда биле у моди за време краља Матије Корвина.

Прво сам се забленуо у њега, па сам га онда запитао: би ли био тако добар да ми каже, где је варошка дворана за играње.

„Можда је и господин рад да иде у талијин свети храм?“ — запита ме чудновати делија.

Одговорим му, да сам пошао тамо.

„И мене води пут тамо. Ала је то необичан — и ако се смем изразити — чудноват удес!“

Чисто сам се изненадио необично, патетично изговореним речима, те сам у забуну својој и нехотице рекао, да ја у томе не налазим ничега чудноватог.

„Јесте чули, господине, да ли је вама то

тудновато или не, то је мени са свим све једно, доста — да је мени то чудновато, па свршена ствар.“

То је изговорио некако страшним гласом и попратио ужасном гестикулацијом, да сам се чисто поплашио. Хтео сам да поправим своју погрешку, те га запитам:

„С ким имам част?“

„И то још може питати господин? Та то није можно! Сигурно сте сад изашли из школе, те нисте крочили ногом у кривудама лавиринат живота, друштва, великог света, нити сте се уздигли до оних узвишених начела, што би вас могла руководити и послужити вам као аријаднин конач. Кукавни младићу! Ви нисте проучавали ни физиогномију, а још мање психологију. С ким имам част? То ми се баш допада! Зар не опажате на моме лицу ону ванредну, узвишену црту, онај светли сјај, што човека изненађује и задивљује, и о коме је још онај стари римски песник, мој љубимац Флако, певао: „*Quem semel Melpomene nascentem . . . !*“ (Наставиће се).

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

Ово је врло немила појава, којој се мора лека тражити, јер ако ће се буџет по главној скупштини установљен прекорачавати, то забадава онда сви закључци скупштински.

Према тој немјлој појави имамо да забележимо један врло радостан чин, који на ново показује, да је у српских родољуба велико саучешће према срп. нар. позоришту. Познати родољуб Христопор Шифман, предавши својим основним писмом од 14. јула 1877. „Матици српској“ на руковање једну закладу од 10.000 ф. одредио је од те своте 2.500 ф. на потпомагање срп. нар. позоришта, на тај начин, да интерес од тога од 200 ф. „Матица“ исплаћује позоришту као годишњу припомоћ све догле, докле исто постоји, а ако би престало, онда да се тај интерес употреби на умножење главнице срп. нар. позоришта. Тај врени родољуб заслужио је, да му за његов племенити дар рекнемо: живио!

Слично племенито дело, као што вам је познато, учинила је пок. Катарина Д. Јовановићка из Илока, оставивши као легат срп. нар. позоришту 250 дуката. Овај је легат по кр. среском суду

илочком дана 8. јула 1877. год. срп. нар. позоришту уручен, што до сад није било за то учињено, јер је у Србији мораторија била, те кредитни завод у Београду, где су ти новци били уложени, није хтео исти исплатити. Кад су се ти 250 дуката по курсу променили добило се 1.483 ф. 68 н. Ради подизања тога новца плаћено је у име наследне пристојбе, чуварине итд. 154 фор. 73 новч.

За време путовања дружине позоришне имала је иста ради дозволе представа у појединим жупанијама посебних тешкоћа. Пређе се давала та дозвола од стране вис. министарства за опсег више жупанија на једаред. Сад се та дозвола ограничила само за једну жупанију, те се морала при сваком мицању из једне жупаније у другу из Будапеште нова дозвола искати. Ставила се и та тешкоћа, да се захтевало, да сам председник са дружином путује. Ова се тешкоћа одстранила, но дознало се, да се на народно позориште и чланове истога у сваком обзиру пази. За то је издата наредба замеништву управе, да избегава давати такве комаде, који би били кадри

изазвати демонстрације, као и да се глумци у овом критичном времену уздржавају од сваке дискусије о политичним стварима, да каже, да се не огреше о законе редарствене, јер ће се иначе сваки прекршај у том погледу казнити строго, па и самим отпуштањем из дружине.

Што се радње позоришне дружине тиче, то ће г. подначеоник и управитељ, А. Хаџић, посебни извештај дати.

Што се самог друштва тиче, то је од последње скупштине, дана 29. марта (11. априла) 1877., до данас држао управни одбор 8 седница, економски 7, позоришни одсек онег 7 седница.

Међу ревносним посетиоцима тих седница био је и члан управног одбора, Стеван Јеленић, који се свагда ревносно за народно позориште заузимао. На жалост, да је несретан један случај напрасну његову смрт за собом повукао. Тај ревносни родољуб заслужује да рекнемо: слава спомену његовом!

Према тој околности, да се скупштина позоришна није могла већ два пут држати, јер се није прописан број чланова нашао, што је од неповољних посљедица за читаву контролу управе било — то се побринуло, да се у месту толико нових чланова упишу и обвезнице од себе даду,

да се свагда у прописано време узможе позоришна скупштина држати.

По што је само овде у Н. Саду за кратко време уписано 17 чланова, то је г. Корнел Јовановић, свагда ревносни подузимач за нар. позориште, предлог поднео скупштини, да би се набавом нових чланова позоришних у сваком месту могла знатна субвенција српском нар. позоришту осигурати од интереса, које би плаћали ти нови чланови. Ви ћете како тај предлог, тако и у опште важно питање даљег опстанка нар. позоришта имати у претрес узети.

Даљи опстанак нар. позоришта од велике је важности по културни развитак нашег народа у овим крајевима. Народна позориште развија свест народну, изображава укус народа, чини га пријемљивим за све племените и узвишене осећаје, једном речи: распростира културу и изображеност. То средство било би грех из руку испустити. Упримо се, да одржимо нар. позориште бар до бољих времена, кад и народ наш у бољим приликама узмогне и веће жртве за овај просветни завод чинити. У тој нади, да ћете ви то средство за опстанак срп. нар. позоришта наћи, отварам скупштину и поздрављам вас добродошлицом!

(Саршиће се.)

Ж И С Т И Ђ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Циганин,) приказан је на нашој позорници 27. децембра о. г. У насловној улози одликовао се Лукић добро промишљеном и изведеном игром својом. Он је овом приликом, штоно реч, сам себе превазисао. Био је онај прави стари Цига, као да си га донео из сред черге. Још да му је пошло за руком, да боље изнесе на видик онај хумор, којим Живко Циганин обилује, могло би се за њ рећи, да је свом задатку одговорио без приговора. Од појединих призора најбоље је извео, кад оно теши кћер своју, па после кад позна сина свога. Ту је угодно оне гласе, од којих мора затреперити свачије срце, што осећа. И публика му је то признала, изазвавши га у два маха. Нека му је то подстак, да и друге улоге своје с таким истом вољом одигра. М. Рајковићка имала је као Ружица тежак задатак. У тој улози гледала је наша публика последњи пут Ј. Сајевићку, која је умела игром својом да занесе гледаоце. Није мала двка за М. Рајковићку, што је толико успела, да је публика изазивом одликовала после призора, кад оно долази као луда. У опште наивне стране те улоге извела је добро. Још јој се вала побринути, да јачим потезима прикаже страсну Циганку, којој баш та јака страст њезина помути памет, па ће

онда све бити изједначено у приказу њене Циганке Ружице. Ружић је био Ђорђе, као што га је сам писац замислио. Треба ли му веће похвале! И песму „Сунце јарко, не сијаш једнако“ отпевао је с таким осећајем, тако карактеристично, да ти је тако било, као да ти се криви срце у грудима. Ј. Поповићева приказала је оштрокочићу Ракилу, као што само она уме приказати типове из народног живота. Сваки покрет, свака реч била је на свом месту. Л. Хаџићева (Евица) била је хитра греда, мека погледа девојче, које за драгим гине, вене. Добриновић се у улози Петка огледао као љубавник. С радошћу бележимо, да има и за ту струку дара. Играњем тих улога добиће онај „плиф“, који је сваком глумцу, играо он после какве му драго улоге, од преке потребе. Добро је и певао. И сви остали глумци редом упели су се били, да покажу што могу, па је тако и цела представа складно ишла, да је заиста било право уживање за свакога гледати тако добру игру глумца у целини и у појединости. Велика штета, што се публика није онако одазвала, као што би требало да је чинила.

Издаје управа српског народног позоришта

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

5. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У ПОНЕДЕОНИК 1. ЈАНУАРА 1879.

МИЛОШ ОБИЛИЋ

Трагедија у 5 чинова, с певањем, од дра Јована Суботића.

О С О Б Е:

Цар Лазар	Лукић.
Југ Богдан	Јовановић.
Вук Бранковић, } Лазареви зетови	Ружић.
Милош Обилић, }	Рајковић.
Вукосава Обилићка, } кћери Лазареве	Л. Хаџићева.
Мара Бранковићка, }	М. Рајковићка.
Бановић Страхиња	Зорић.
Милан Топлица, } војводе	Поповић.
Иван Косанчић, }	Ћирић.
Бошко Југовић, }	Добриновић.
Јевросима вукосавина, } дворанка	Ј. Поповићева.
Јерина марина, }	Б. Хаџићева.
Мурат, цар турски	Зорић.
Бајазит, његов син	Јовановић.
Осман, везир	Рајчевић.
Јусуф-Паша	Марковић.

Више кнезова, војвода, Турака. — Време 1387. — Збива се у Крушевцу, на Косову и у Приштини.

У четвртак 4. јануара први пут: „Весели двори“. Шаљива игра у 3 чина, написали француски Сарду и Хенекин, за српску позорницу удесио Бранко М. Јовановић.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први део своје претплате изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Отвара се претплата на тридесет и шест позоришних представа. Претплату купи агенат позоришни Светозар Крестић, и г. К. Јовановић и Ђ. М. Поповић, који су из љубави према народном позоришту примили се скупљања претплате.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.